

'Er komt ruimte in China, er is hoop'

Interview

Jiang Tianyong

Hij steunt Tibetanen en andere dissidenten, omdat hij het als zijn plicht ziet het Chinese rechtssysteem te verbeteren.

Van onze verslaggeefster
Sacha Kester

AMSTERDAM Het kleine rode boekje dat Jiang Tianyong bij zich draagt heeft wel iets van een paspoort - en ergens is het dat ook een beetje. De stempels achter de pagina met de foto van de 37-jarige advocaat, zijn het paspoort waarmee Jiang zijn werk kan uitoefenen.

Het heeft weinig gescheeld of hij was het kwijt geweest. Het is een handig middel van de Chinese regering: advocaten moeten hun werkvergunning elk jaar vernieuwen, en degenen die lastig zijn, krijgen gewoon geen nieuw stempeltje.

En Jiang is lastig. Hij verdedigt pro-democratische activisten en staat leden van de verboden religieuze beweging Falun Gong bij. Maar wat betreft de overheid ging Jiang echt over de schreef toen hij en zeventien collega's in april dit jaar publiekelijk verklaarden rechtsbijstand te willen verlenen aan gearresteerde Tibetanen. In dezelfde verklaring spraken ze zich uit voor eerlijke procesvoering en onafhankelijke rechtspraak, en eisten ze een einde aan martelingen om een bekentenis af

te dwingen. Ze hadden het gevoel dat er reden was tot zorg: de partijsecretaris van Tibet had opgeroepen tot 'snelle arrestaties, snelle verhoren en snelle veroordelingen'.

Voor de Communistische Partij stond deze verklaring praktisch gelijk aan landverraad, en dus was er geen enkele reden om de werkvergunningen van deze advocaten te verlengen. Alleen als de advocaten een papier ondertekenden waarin ze beterschap beloofden, konden ze hun beroep blijven uitoefenen, maar Jiang en een andere advocaat, Teng Biao, hielden voet

'Al mijn post en e-mail wordt gelezen; ik word soms hinderlijk gevolgd'

bij stuk. Pas na grote internationale druk kreeg Jiang dat noodzakelijke stempeltje, op de dag dat zijn vergunning zou verlopen.

Jiang, deze week enkele dagen in Nederland te gast bij Amnesty International, was vroeger onderwijzer. 'Een vriend die als advocaat mensenrechtzaken deed, kwam steeds bij me terug: dit moet jij ook doen. Op een gegeven moment had hij me om en ging ik rechten studeren. Dat was een grote beslissing, om mijn werk en mijn zekerheid op te zeggen. Maar dit is ook geen echte baan. Het is een missie.'

Een missie met grote risico's. Hij

kan het zichzelf een stuk gemakkelijker maken door de moeilijke gevallen niet meer aan te nemen, maar Jiang zegt dat hij het als zijn plicht beschouwt om te proberen de situatie in China te verbeteren. 'En ja, ik moet bij alles wat ik doe, bij elke beweging die ik maak, weer afwegen hoe de overheid erop zal reageren. Al mijn post en e-mail wordt gelezen. Ik word soms opzichtig door de politie gevolgd. Ze kunnen druk uitoefenen op mijn kantoor (Jiang werkt bij de Beijing Globe Law Firm) en mijn baas vertellen dat mijn acties consequenties zullen hebben voor hem. Ze kunnen ervoor zorgen dat je kinderen op school gepest worden. En omdat we alleen maar een huurwoning kunnen betalen, wordt ook mijn huisbaas onder druk gezet. Ik ben in vier jaar tijd al twee keer verhuisd, en ik heb mijn huidige huisbaas net overtuigd om me te laten blijven, maar ik weet niet hoe lang dat nog duurt.'

Toch ziet Jiang zichzelf niet als activist. 'Welnee. Ik ben gewoon advocaat. En ik geloof dat iedereen die is aangeklaagd, recht heeft op een goede verdediging.'

En ondanks al het slechte nieuws, ziet hij wel degelijk verbetering. Tien jaar geleden liet een advocaat zich nog door justitie vertellen of hij 'onschuldig' kon pleiten of niet, tegenwoordig zijn er steeds meer advocaten die zelf kijken hoe ze iemand willen verdedigen, en die tegen het 'advies' in gaan. Richtlijnen worden door de vakgroep in twijfel getrokken en

De Chinese advocaat Jiang Tianyong bij Amnesty International in Amsterdam. Foto Marieke Wijnjies

sommige advocaten zijn opgestaan tegen de plicht te werken, gunning jaarlijks te verlenen, waarover namelijk niets in de wet staat. 'Het begint met een paar

mensen die overleind gaan staan. Daarna volgen er meer en meer.' Jiang denkt dat de schijnwerpers die op China gericht waren in de aanloop naar de Olympische

Spelen een positief effect hebben gehad op het optrekken van de mogelijkheden binnen het systeem. 'Er komt ruimte', zegt hij. 'Er is hoop.'

Of die winst blijvend is, vindt Jiang moeilijk te voorspellen. 'Het ligt eraan hoe het volk reageert', zegt hij. 'Als dat zijn rechten wil houden en verbeteren, en de inter-

nationale gemeenschap kijkt weg, dan vrees ik dat er repercusies volgen. Als de aandacht blijft, wordt de overheid min of meer gedwongen tot meer openheid.'